

GEVANGENIS- EN NAZORGPASTORAAT: GELOVEN MET GEVANGENEN !

Enkele aantekeningen bij een inleiding voor de Particuliere Synode, Zuid-Holland-West.

1. In het gevangeniscomplex van Scheveningen en in de nazorgprojecten van de Stichting Exodus is de kerk aanwezig - o.a. in de personen van pastores en vrijwilligers - in pastoraat en diaconaat onder grote groepen mensen die in het dagelijks leven geen band met de kerk hebben, maar die wel gelovig zijn.
2. De betekenis van dat pastoraat moet worden verstaan tegen de achtergrond van de situatie van de detentie.
Een detentie-situatie kan het best worden gekarakteriseerd als het 'geschieden van excommunicatie'.
Er is sprake van een veelsoortige geslotenheid (isolement):
 - a. afgesloten zijn van de buitenwereld/directe familierelaties;
 - b. geslotenheid van de cultuur op de vleugel (sterke-mannencultuur waarin gevoelens moeilijk uitwisselbaar zijn);
 - c. geslotenheid t.a.v. het leven zelf: veel mensen voelen zich vastzitten in hun eigen levensgeschiedenis (opgegroeid in velerlei kansarme situaties).
Er vindt in de gevangenis een mortificatieproces plaats (het persoon-zijn komt onder druk te staan of wordt afgebroken), eigen aan totaalinstituties.
3. Pastoraat staat in het teken van Hem die heelmaakt wat gebroken is.
Het oriënteert mensen op de belofte van God en op de gemeente die in en vanuit die belofte leeft en werkt.
Enkele kanttekeningen bij de inzet van het pastoraat:
 - a. Het gevangenispastoraat heeft niet de inzet van menselijke schuld.
Het verkondigt de liefde van God. Bijbelse motieven benadrukken het onderhouden van gemeenschap, het geschieden van communicatie:
"Ik ben in de gevangenis geweest en gij zijt tot mij gekomen" (Mt. 25)
"Gedenkt de gevangenen als medegevangenen" (Hebr. 13:3).
 - b. Gevangenispastoraat wil mensen in hun persoon-zijn versterken.
 - c. Gevangenispastoraat wijst wegen van verantwoordelijkheid.
 - d. Gevangenispastoraat pleit voor verzoening tussen dader en slachtoffer.
4. De gevangenisgemeente komt samen in kerkdienst, catechese, persoonlijk pastoraat en gevangenisdiaconaat.
Wezenlijk daarbij is ondersteuning door de gemeente van buiten in de persoon van vrijwilligers. Daarbij dient benadrukt te worden dat 'binnen' en 'buiten' zich tot elkaar verhouden in een relatie van wederkerigheid (als medegevangenen).
5. De geloofwaardigheid van de gemeente wordt versterkt als de kerk zich ook het lot aantrekt van de mensen na hun detentie. Daarom zijn pastorale en diaconale projecten noodzakelijk.
Exodus heeft vier nazorgprojecten (waar de pastorale contacten na de detentie kunnen worden voortgezet): een Open Huis, een Huis voor Begeleide Kamerbewoning, Nazorgkerkdiensten en een Vormings- en Activiteitenproject.
6. Het gaat in gevangenis- en nazorgpastoraat om kerkewerk!
Er is professionele begeleiding en er zijn vrijwilligers.
Kwaliteit wordt met bezieling verbonden.
De kerkelijke gemeente is een bedding waarin het leven van mensen zich weer zinnol en met nieuwe kansen kan gaan ontplooiën.

oktober 1989, drs. J.D.W. Eerbeek,
gevangenispredikant.